

Серія: Педагогіка і психологія

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

ВИПУСК 31 • 2010

УДК 371+15

ББК 74.00+88.40+88.840

Н 34

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

Серія: Педагогіка і психологія

№ 31 · 2010 р.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського від 26 травня 2010 р. (протокол №10)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

В.І. Шахов – доктор педагогічних наук, професор (головний редактор)

М.І. Сметанський – доктор педагогічних наук, професор (заст. головного редактора)

Г.С. Тарасенко – доктор педагогічних наук, професор

Н.Г. Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України

О.В. Сухомлинська – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України

Г.О. Балл – доктор психологічних наук, професор

Б.А. Брилін – доктор педагогічних наук, професор

Р.С. Гуревич – доктор педагогічних наук, професор

Н.Є. Мойсеюк – доктор педагогічних наук, професор

М.В. Савчин – доктор психологічних наук, професор

В.М. Галузяк – кандидат психологічних наук, доцент

М.І. Томчук – доктор психологічних наук, професор

О.В. Шестопалюк – кандидат педагогічних наук, професор

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: // Зб. наук. праць. – Випуск 31 / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 420 с.

Редактор: **О.М. Тіщенко**

Комп'ютерний набір: **Н.Р. Опушко**

Верстка: **В.П. Король**

© Автори статей, 2010

Гусак Т.М., Пішванова В.О.	
ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КНЕУ.....	240
Даниленко О.Б.	
АНАЛІЗ СТАНУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА КОНТРАКТОМ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ.....	245
Дуганець В.І.	
ОСОБЛИВОСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ.....	249
Єленич Л.С.	
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОЕКТНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	254
Заблоцька О.С.	
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ З ХІМІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОКСИГЕНОВМІСНИХ ОРГАНІЧНИХ РЕЧОВИН СТУДЕНТАМИ-ЕКОЛОГАМИ.....	258
Зарубінська І.Б.	
ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ ОВОЛОДІННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМПЕТЕНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	262
Зелененька І.А.	
ЗВЕРНЕННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	269
Зєня Л.Я.	
СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ТА ОСОБИСТІСНІ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ.....	274
Кадемія М.Ю., Шестопал О.В.	
ВИКОРИСТАННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	279
Канюк О.Л.	
ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ СПРИЙМАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ.....	284
Каплінський В.В.	
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ «ЗНАННЯ», «НАВИЧКИ», «ВМІННЯ» В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ.....	288
Корнєшук В.В.	
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В АСПЕКТІ ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	295
Котикова О.М.	
ЗАВДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	299
Кравець Р.А.	
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	305
Лавров А.І.	
СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ФАХОВИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ.....	311
Мартиненко Н.В.	
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	317

Стаття присвячена аналізу підходів до реалізації психолого-педагогічної підготовки майбутніх юристів.

Ключові слова: психолого-педагогічна підготовка, компетентнісний підхід, педагогічна культура, ключові та професійні психолого-педагогічні компетентності.

Статья посвящена анализу подходов к реализации психолого-педагогической подготовки будущих юристов.

Ключевые слова: психолого-педагогическая подготовка, компетентностный подход, педагогическая культура, ключевые и профессиональные психолого-педагогические компетентности.

The article deals with the analysis of the approaches to the realization of the psychological and pedagogical preparing of future lawyers.

УДК 378:159.955:811.11

Р.А. Кравець

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Сучасне суспільство потребує висококваліфікованих фахівців, які здатні відмовитись від «зашкарублості» мислення і конструктивно взаємодіяти у світі, який швидко змінюється і висуває перед людством усе нові й нові питання. Підготовку конкурентоспроможних творчих особистостей покликана забезпечити випереджаюча педагогіка (педагогіка творчості або креативна педагогіка), головним завданням якої є формування творчого мислення майбутніх фахівців.

Перехід на якісно вищий рівень навчання молодих людей у процесі професійної підготовки обумовлюється вимогами інформаційного етапу розвитку суспільства. Адже «трансляція» знань (традиційне навчання), яка мала місце впродовж тривалого часу, призвела до ситуації, коли студенти сприймають інформацію, набувають значний обсяг знань, однак не завжди вміють творчо підійти до завдання, зацікавити учнів та організувати самостійну творчо-пошукову діяльність. Як результат – учні втрачають зацікавленість предметом і починають погано готуватися до занять, а інколи і зовсім їх прогулюють. Відповідальність за це несе учитель, який не може організувати плідотворний навчально-виховний процес. Ця проблема стосується також майбутніх учителів іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної проблеми. Дослідженням шляхів формування творчого мислення за допомогою інноваційних методів навчання займаються ряд науковців. І кожний із них акцентує свою увагу на професійній специфіці формування творчого мислення студентів. Так, Н. Дереклеєва [8], Л. Тихенко, С. Ніколаєнко [18] розробляють методи формування творчого мислення учнів, Т. Дронова [9], О. Морозов, Д. Чернілевській [14] займаються розробкою і підбором методів формування творчого мислення майбутніх педагогів, О. Куцевол — майбутніх учителів літератури [11], П. Лем — бізнесменів [12], М. Меєровіч та Л. Шрагіна — промисловців [Помилка! Джерело посилання не знайдено.], О. Туриніна — майбутніх психологів [19], В. Фрицюк — майбутніх учителів музики [20], І. Шахіна — майбутніх учителів математики [22].

Однак, незважаючи на розбіжності в організації навчально-виховного процесу на певних практичних заняттях (з математики, основ педагогічної майстерності, української літератури і т.д.), усі згадані науковці сходяться на тому, що формування творчого стилю мислення вихованців стає можливим за рахунок застосування інноваційних методів навчання.

Невирішені раніше частини проблеми. У вітчизняній педагогічній літературі питання формування творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови у процесі професійної

підготовки висвітленні недостатньо, зокрема, дуже мало робіт, присвячених розкриттю ролі технологій активного навчання та їхньої специфіки у формуванні творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови.

Метою статті є розкриття ролі інноваційних методів навчання у формуванні творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови.

Основний зміст статті. Сучасний учитель іноземної мови повинен відрізнятися загальною культурою, мати глибокі психолого-педагогічні знання, високий рівень професійної підготовки зі свого предмету, володіти гуманістичними педагогічними технологіями, здатністю до визначення педагогічної мети, проектування та організації ефективного навчального процесу, бути творчою особистістю, яка постійно розвивається та самовдосконалюється. Метою творчого навчального процесу є не засвоєння готових знань, а засвоєння творчого способу мислення, яке забезпечує отримання і генерування нових знань.

Оволодіння іноземною мовою має продуктивно-творчий характер, оскільки справжня комунікація завжди відбувається в змінюваних умовах та опирається на творчі навички вміння. Під час спілкування іноземною мовою слід намагатися не лише підвищувати рівень мовленнєвих компетенцій, але й формувати творче мислення для максимального розвитку особистості в цілому. Це потребує у свою чергу ретельного підбору мовленнєвих ситуацій. Однак, для досягнення найкращого ефекту слід застосовувати інноваційні методи навчання, які позитивно впливають на формування творчого мислення під час вивчення іноземної мови.

У своєму дослідженні під методом навчання ми розуміємо певну систему правил, яку використовує викладач іноземної мови для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та успішного досягнення поставленої мети. Метод навчання спрямований на виконання навчального завдання у повному обсязі, тоді як прийом — на виконання лише певної його частини [23].

Нині особливої популярності у системі вищої освіти набувають інноваційні методи навчання. Однак, як підтверджують спостереження, проявляються нові технології навчання у більшості випадків тільки «на рівні розмов» — у публікаціях і виступах. Щодо практичного їх застосування, то тут, м'яко кажучи, хотілося б бажати кращого. Більшість педагогів продовжують використовувати традиційні методи навчання і демонструвати старе педагогічне мислення, однак вживають при цьому нову термінологію «особистісно орієнтоване навчання», «діалогічний підхід», «суб'єкт-суб'єктні відносини» і т.д. Причину такого ганебного стану речей В. Галузьяк вбачає не лише у нерозумінні педагогами справжньої сутності інноваційних ідей, але й у високих вимогах, які слід виконувати для реалізації цих ідей. Необхідною передумовою сприйняття учителями демократичних і гуманістичних концепцій виховання та навчання науковець вважає зміну ціннісних орієнтацій педагогів, підвищення загального рівня особистісної зрілості [7].

Інноваційні методи навчання ще називають активними методами навчання, оскільки вони реалізують установку на більшу активність студентів під час навчального процесу. На противагу традиційним методам навчання, де студенту відведено пасивну роль. Водночас С. Смірнов [17] зауважує, що саме поняття «активні методи навчання» є досить умовним, тому що пасивних методів навчання у принципі не існує. А будь-яке навчання передбачає певний ступінь активності зі сторони суб'єкта і без неї навчання взагалі неможливе.

Г. Щедровіцький вважає, що поняття «активні методи навчання» є досить точним і правильним слід розуміти «інтенсивні методи навчання». Автор погоджується із тим, що під час застосування традиційних та інноваційних (активних, інтенсивних) методів навчання студенти демонструють свою активність. Однак ступінь цієї активності неоднаковий. Активність значно вища, коли застосовуються активні методи навчання. Г. Щедровіцький називає активними методами навчання і виховання ті, які дають змогу студенту за короткий проміжок часу та із меншими затратами енергії оволодіти необхідними знаннями та вміннями [24].

Отже, організація навчального процесу може здійснюватися двома способами: «навчання через інформацію» (традиційне навчання) і «навчання через діяльність» (інноваційне навчання). Особливе місце у формування творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови займають активні форми та методи навчання або ТАН (технології активного навчання). У ТАН викладач виконує роль менеджера, а навчальний матеріал є не метою, а засобом для засвоєння дій та операцій професійно-творчої діяльності. Усі технології активного навчання за моделюванням навчального процесу можна поділити на два різновиди: неімітаційні та імітаційні [21, с.176; 15, с.28]. Ознаки навчальних технологій та показники їх реалізації представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Навчальні технології

Ознаки навчальних технологій	Показники їх реалізації
1. Системність (гармонізація цілей, змісту і дидактичного процесу)	- наявність наукової психолого-педагогічної основи (цілісна теорія або набір окремих наукових позицій).
2. Відтворення та гарантування результату	- наявність діагностичних цілей; - наявність логічно зв'язаної системи розпоряджень (етапів), яка включає постановку цілі, виконання завдань і досягнення результату.
3. Система зворотного зв'язку	- наявність системи контрольних завдань адекватних цілям; - наявність алгоритму контролю (види, цілі, частота, способи контролю).

Неімітаційні ТАН не вимагають побудови моделей явища, процесу або діяльності, які вивчаються. Вони активізуються за допомогою проблемного змісту навчання, використанням організаційної процедури проведення занять, застосуванням технічних засобів навчання та діалогу між викладачем і студентами. Широко застосовуються такі неімітаційні форми та методи навчання як: проблемна лекція, семінар-дискусія, мозковий штурм (brain-storming), виїзне практичне заняття, курсова, дипломна робота, стажування.

Імітаційні технології мають на меті відтворення та побудову певної ситуації максимально наближеної до реальної і моделювання розв'язку завдання в ігровій формі (дидактичні рольові ігри). Під час підготовки дидактичної гри майбутній учитель іноземної мови має можливість для саморозвитку та самоствердження. У дидактичній грі викладач допомагає студенту стати кимось і через комунікативну динаміку відбувається формування вербального творчого мислення. Однак якість знань в ігровій формі великою мірою залежить від авторитету викладача. Гра може бути проведеною на високому рівні тільки тоді, коли студенти відчують симпатію до викладача. А ця симпатія завойовується поступово знаннями, педагогічною майстерністю, людськими якостями. Тому перед проведенням ігрових форм навчання необхідно спочатку з'ясувати ставлення студентів до викладача [21, с.176-185].

П.Підкасістий наголошує на необхідності спрямування навчання у вищих закладах на формування досвіду самоосвіти майбутніх фахівців. Серед інноваційних методів навчання особливу надію автор покладає на застосування проблемного навчання. На його думку, саме воно найефективніше впливає на формування професійно-творчої самостійності студентів. Оскільки проблемне навчання надає можливість студентам самостійно вчитися бачити, конструювати, формувати проблему, брати участь у творчому пошуку рішень проблеми, отримувати кінцевий результат і здійснювати його усесторонню оцінку та пробуджує зацікавленість самостійно-творчою навчальною діяльністю. Проблемне навчання протиставляється традиційному навчання (пояснювально-ілюстративним методам навчання) [15, с.41-42].

Серед методів формування творчого мислення Едвард де Боно симпатизує методу «від

протилежного», «мозковому штурму», методу «розбиття на частини», методу «аналогії» та методу «переорієнтації уваги».

Метод «від протилежного» є досить ефективним у пошуку альтернативних можливостей оцінки ситуації. Сутність цього методу полягає в наступному:

– Ми застосовуємо його, щоб не дивитися на ситуацію із загальноприйнятих позицій. Не важливо, чи обґрунтований, чи ні наш новий підхід, тому що головне — це відхід від стереотипів (відкинення старих оцінок) і намагання поглянути на речі по-свіжому. Це надає нам свободу рухатись у будь-якому напрямку.

– Переставши розглядати ситуацію під звичайним кутом зору, ми звільняємо елементи інформації, які потім можна згрупувати у новому порядку.

– Ми переборюємо страх допустити помилку або якісь невинуваті дії.

– Основним завданням цього методу є надання можливості зрушитись із «мертвої точки», зробити поворот на 180 градусів і опинитися у новій ситуації.

За допомогою інноваційного методу «від протилежного» можна кинути виклик закріпленим уявленням і здобути додатковий досвід вирішення творчих завдань [4, с.152—155].

Творче (латеральне) мислення дозволяє поглянути на те, що відбувається з різних сторін, переструктурувати моделі, знайти альтернативи. Завдяки йому, взявши курс на досягнення певної мети, ми можемо зупинитися, зробити перерву та «озирнутися», перш ніж зайти настільки далеко, що буде вже занадто пізно змінити свою думку щодо конкретної ситуації. Озирнувшись, ми помітимо, що є багато альтернатив вирішення проблеми. Е. де Боно наголошує на тому, що в деяких ситуаціях одного тільки бажання знайти нові шляхи розв'язання завдань буває замало і альтернативи часто не з'являються самі по собі. Тому науковець закликає застосовувати перевірені на практиці методи [4, с.139].

С. Смірнов також погоджується із висловленою точкою зору і говорить про непогані результати, які можна отримати застосовуючи ретельно перевірені на практиці *ігрові методи навчання* (навчально-ділові або діяльнісні ігри, які ґрунтуються на принципі імітаційного моделювання ситуації реальної професійної діяльності), *методи тренінгу* (активного соціально-психологічного впливу у процесі навчальної діяльності) та *методи інтенсивного вивчення іноземних мов* з використанням сугестії (навіювання). С. Смірнов ще наголошує на важливості методів виховання у практиці вищих навчальних закладах. Однак автор зауважує, як самостійні методи їх важко класифікувати, оскільки процес навчання включає в себе виховання і обмежує його. До них можна віднести метод особистого прикладу в поведінці викладача, метод довірливого міжособистісного спілкування, проведення культурних заходів за межами навчального плану та інші [17, с.187-188]. У загальному вигляді всі методи виховання можна поділити на чотири групи: методи впливу на підсвідомість вихованців, методи звернення до свідомості вихованців, методи організації поведінки вихованців, методи оцінювання і корекції поведінки [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**, с.309].

Під час «мислєдїяльностї» у навчально-виховному процесї має місце «нарощування» створених моделей. Це може відбуватися двома шляхами: через рїст самої моделї або через злиття двох моделей в одну. Тенденція укрупнення моделей досить яскраво проявляється у мовї. Наприклад, якщо взяти слова, якї описують деякї індивїдуальнї ознаки і з'єднати їх між собою певним чином, щоб охарактеризувати якусь ситуацію, тодї ми отримаємо сполучення слів. Це сполучення слів стане ярликом, тобто ми створимо нову модель. Якщо одинарнї типова модель складається із великої кількостї дрїбних моделей і вона вже закоренилася, то поглянути на ситуацію під новим кутом зору буде дуже важко. Тому для того, щоб подивитися на ситуацію свїжим поглядом слїд повернутися назад, до першої стадїї, коли існувала велика кількість дрїбних моделей, що не встигли поєднатися у «монолітну» модель.

Е. де Боно обґрунтовує необхідність застосування методу «розбиття на частини» задля подолання стереотипностї та зашкарублостї мислення. Науковець констатує, що одним з призначень мови є забезпечення нас набором незалежних елементів, якї можна розміщувати

поєднувати між собою у найрізноманітніших комбінаціях. Головне, потрібно слідкувати за тим, щоб отриманні комбінації не перейшли у сталі вирази і не перестали виконувати функцію «перемінних комбінацій початкових елементів». За допомогою розбиття ситуації на окремі епізоди, ми можемо з'єднувати її частини по-новому і видозмінювати її [4, с.141].

Наступним методом є «мозковий штурм». Мозковий штурм дозволяє оволодіти принципами і прийомами творчого мислення та застосовувати їх на практиці. Даний метод сприяє колективному вирішенню проблеми і включає в себе: взаємне стимулювання, відкладення кінцевої оцінки та формальний характер обстановки [4, с.157; 19, с.130].

Таку ж саму мету переслідують інноваційні методи «аналогії» та «метод переорієнтації уваги» [4, с.177-185, с.196-202].

С. Смірнов [17, с.198-210] схиляється до думки, що для досягнення найбільшої ефективності у формуванні творчого мислення необхідно застосовувати наступні методи активного навчання: дискусійні методи, сенситивний тренінг (тренінг чутливості), проблемне навчання, метод кейсів (навчання методом ситуацій або прецедентів) та ігрові методи. Водночас педагог наголошує на необхідності вміти розрізняти рутинні ігри (традиційні ділові та імітаційні ігри) та інноваційні ігри (ігри, де домінують умовні моменти над реальними). Характеристика ігрових методів навчання презентована у таблиці 2.

Таблиця 2

Характеристика ігрових методів навчання

Рутинні ігри	Інноваційні ігри
Закриті для розвитку	Відкриті (саморозвиваючі)
Жорсткі (з точки зору виконання правил, виконання ролей)	Нежорсткі, вільні
Навчальні	Розвиваючі
Орієнтовані на вироблення навиків дій у стандартних ситуаціях	Орієнтовані на вміння діяти в нестандартних ситуаціях
Рішення передбачені	Рішення невідомі
Орієнтовані на раціональні дії учасників	Орієнтовані на включення усього творчого потенціалу учасників

Як методи актуалізації і реалізації навчально-творчої діяльності активно застосовуються неалгоритмічні методи — проб і помилок, або перебору варіантів [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**, с.18]. Для формування творчого спілкування і творчого мислення активно використовуються метод гірлянд випадків та асоціацій, евристичний діалог Сократа, метод «мозкової атаки» А. Осборна (можливі також різновиди письмового мозкового штурму — «письмовий пул» і «метод 6—3—5» [6, с.57—65, с.132—138], та метод синектики Дж. Гордона. Як методи активізації та використання індивідуального творчого потенціалу, самоусвідомлення та самоорганізації особистості добре зарекомендували себе метод індивідуальної «мозкової атаки», метод «монолог винахідника», список контрольних запитань Е. Крину, метод контрольних запитань (МКЗ) Т.Ейлоарта та списки питань (самоопитувальники) Д. Пойя та Г. Буша. З метою активізації та реалізації творчого інтелекту та творчого досвіду студентів викладачі беруть на озброєння такі методи, як алгоритм розв'язування винахідницьких задач (АРВЗ) Г. Альтшуллера [1; 2; 3], метод «матриць варіантів» А. Моля, інтегративний метод «метра» за І.Бувенном, метод семиразового пошуку Г. Буша, метод фокальних об'єктів (МФО) за Ф. Кунце, стратегія КАРУВ (комбінування — аналогії — реконструювання — універсальний підхід — випадкові підстановки) В. Моляко та метод інверсології за А. Есауловим [19, с.122—141]. Існує низка й інших методів актуалізації і реалізації творчої діяльності. Так Е. Бос виокремлює ще такі методи, як метод колективної записної книжки, метод «переворот» (все навпаки), довільний вибір слів, бісоціації, уявний мозковий штурм, деструктивно-конструктивний мозковий

штурм, анонімний мозковий штурм, біоніка, метод «галереї», морфологічна матриця і морфологічний ящик, прогресивна абстракція, аналіз дерева релевантності, метод «Уолта Діснея», «майстерня майбутнього», метод «причинно-наслідкова діаграма» та «список-експрес» [6]. Заслуговує також на увагу метод розроблений Едвардом де Боно «шість капелюхів мислення» [5].

Існує ще велика кількість різних методів активного навчання, однак усі вони мають спільне завдання,— зробити навчально-виховний процес яскравим, неповторним, навчити студентів самостійно здобувати знання і вдосконалювати свої професійні вміння. сформувати творчу мотивацію та забезпечити творчу самореалізацію [10; 16].

Висновок. У наш час, коли широкої популярності набуває педагогіка творчості, від викладача іноземної мови вимагається, у першу чергу, підготувати студентів до сучасного швидкоплинного світу та навчити їх вчитися. А для цього педагог має переосмислити існуючі методи навчання та вибрати найбільш дієві. Ми симпатизуємо інноваційним методам навчання, але не відкидаємо можливості застосування поряд із ними і традиційних методів навчання. На нашу думку, можна грамотно поєднувати різноманітні методи навчання в залежності від мети навчального процесу.

Однак для успішного формування творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови ми все ж таки більше застосуємо активні методи навчання. Під час проведення дослідно-експериментальної роботи ми також переконалися, що використання саме інтерактивних методів навчання сприяє встановленню творчої взаємодії між викладачем та аудиторією і позитивно впливає на формування творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови.

Подальша перспектива полягає у розробці та апробації моделі формування творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови в процесі професійної підготовки, а також розробці критеріїв, обґрунтуванні та перевірці педагогічних умов її ефективності.

Література:

1. Алейников А.Г. О креативной педагогике / А.Г.Алейников // Вестник высшей школы.—1989.— №12.—С.29—35
2. Альтшуллер Г.С. Введение в теорию решения изобретательских задач / Г.С. Альтшуллер.— Новосибирск: Наука, 1991.—225с.
3. Альтшуллер Г.С. Теория решения изобретательских задач / Г.С.Альтшуллер // Наука и технический прогресс. — Баку, 1988.—32с.
4. Боно де Э. Латеральное мышления / Э. де Боно. — СПб.: Питер Паблишинг, 1997.—320с.
5. Боно де Э. Шесть шляп мышления / Э. де Боно.—СПб.: Питер Паблишинг, 1997.—256с.
6. Бос Э. Как развивать креативность [пер. с нем. Петросян К.А.] / Э.Бос.—Ростов на Дону: Феникс, 2008.—189с.
7. Галузьяк В.М. Особистісна зрілість педагога як фактор гуманізації виховання / В.М. Галузьяк // Наукові записки ВДПУ ім. М.Коцюбинського. — 2009.— №27. — С. 77 — 82
8. Дереклеева Н.И. Мастер-класс по развитию творческих способностей учащихся / Н.И. Дереклеева.— М.: 5 за знания, 2008.—224с.
9. Дронова Т.А. Формирование интегрально-креативного стиля мышления будущих педагогов в образовательной среде вуза: Монография / Т.А. Дронова. — М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2008.—368с.
10. Зіньковський Ю. Креативність — фрактал сучасної парадигми вищої технічної освіти / Ю. Зіньковський, Г. Мірських // Вища освіта України. — 2007.—№3.—С.14—20
11. Куцевол О.М. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури / О.М. Куцевол. — Вінниця: Глобус-Прес, 2006.—348с.
12. Лем П. SUPERКРЕАТИВ. Интенсив-тренинг для развития креативного мышления / П. Лем.—М.: Эксмо, 2006.—384с.
13. Лисюк І.П. Педагогічні технології професійно-творчої підготовки студентів / І.П. Лисюк // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. — 2003. — №5—7. — С.162 — 166
14. Морозов А.В., Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология: Учебное пособие / А.В. Морозов, Д.В. Чернилевский.—М.: Академический проект, 2004.—560с.
15. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов

П.И.Пидкасистый.—М.: Педагогическое общество России, 2005.—144с.

16. Рудницька І. Інноваційна діяльність як основа творчої самореалізації вчителя / І.Рудницька // Вища освіта України. — 2007.—№4.—С.79—83

17. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С.Д. Смирнов.—М.: Издательский центр «Академия», 2001.—304с.

18. Тихенко Л.В. Розвиток творчих здібностей учнівської молоді в освітньо-виховній системі «Мала академія наук України» Навчально-методичний посібник / Л.В. Тихенко, С.І. Ніколаєнко.—Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. — 120с.

19. Туриніна О.Л. Психологія творчості. Навчальний посібник / О.Л.Туриніна.—К.: МАУП, 2007.—160с.

20. Фрицюк В.А. Формування креативності у майбутніх учителів музики: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В.А. Фрицюк.—Вінниця, 2004. — 213с.

21. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе / Д.В. Чернилевский.—М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.—437с.

22. Шахіна І.Ю. Формування креативності у майбутніх учителів математики засобами мультимедіа: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / І.Ю.Шахіна.—Вінниця, 2007. — 255с.

23. Шеремета П. Дещо про методи навчання / П. Шеремета // Рідна школа. — 2004.—№6.—С.25—27

24. Щедровицкий Г., Розин В., Алексеев Н., Непомнящая Н. Педагогика и логика / Г. Щедровицкий, В. Розин, Н. Алексеев, Н. Непомнящая.—М.: «Наука», 1993.—248с.

У статті розглядається проблема застосування інноваційних методів навчання з метою формування творчого мислення майбутніх учителів іноземної мови.

Ключові слова: творче мислення, активні методи навчання, педагогіка творчості, навчально-творча діяльність.

В статье рассматривается проблема применения инновационных методов обучения с целью формирования творческого мышления будущих учителей иностранного языка.

Ключевые слова: творческое мышление, педагогика творчества, учебно-творческая деятельность.

The article deals with the problem of using innovative teaching methods with the purpose of forming the creative thinking of future foreign language teachers.

Key words: creative thinking, creative pedagogics, educationally-creative activity.

УДК 371.3(07) 674.02

А.І. Лавров

СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ФАХОВИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний стан розвитку нашого суспільства, його орієнтація на євроінтеграцію, ставлять нові вимоги до професійно-технічної освіти і вимагають вдосконалення якості підготовки висококваліфікованих робітників-будівельників. Вирішення цієї проблеми пов'язано, перш за все, з підвищенням рівня сформованості фахових знань учнів для визначення якого необхідні науково обґрунтовані критерії та показники. Сказане дозволяє зробити висновок про необхідність створення цілісної методики визначення рівня сформованості фахових знань майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю як суттєвого засобу подальшого удосконалення навчально-виховного процесу.

Аналіз основних досліджень. Проблема формування фахових знань майбутніх робітників досліджувалася в працях, присвячених удосконаленню професійної освіти, а саме, А. Беляєвої, С. Баєва, М. Берулави, Р. Гуревича, В. Паламарчук та ін. Вагомі результати з проблеми взаємозв'язку загальноосвітньої, загально-технічної та професійної підготовки в ПТНЗ висвітлені у працях російських науковців С. Батишева, М. Берулави, А. Беляєвої, В. Варковецької, Г. Гуторова, М. Думченка, І. Клочкова, К. Колесіної, М. Махмутова, А. Пінського, Ю. Тюннікова, В. Фоменко, А. Шакірзянова та інших.